

Brüssel, 9.12.2022
COM(2022) 705 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

ELi makropiirkondlike strateegiate rakendamise kohta

{SWD(2022) 397 final}

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

ELi makropiirkondlike strateegiate rakendamise kohta

1. SISSEJUHATUS

ELi makropiirkondlikud strateegiad on poliitikaraamistikud, mille on algatanud kindlaksmääratud geograafilises piirkonnas asuvad ELi liikmesriigid ja kolmandad riigid. Neis raamistikutes tegeletakse ühiste probleemide ja võimalustega ning pannakse paika ühised pikaajalised eesmärgid, nagu eesmärk kaitsta Läänemerd. Erinevalt komisjoni traditsiooniliste rahastamisprogrammide tavapärasest projektidest ei keskenduta makropiirkondlikes strateegiates ühekordsetele meetmetele, millel on eelnevalt kindlaks määratud algus- ja lõppkuupäev. Makropiirkondlikud strateegiad on sisuliselt koostööraamistikud, millega luuakse sidusrühmade võrgustikud, et koondada edasiseks koostööks ning väärtuse ja jõukuse loomiseks eri riikide ja valdkondade eksperditeadmised. Eesmärk on parandada institutsioonilist suutlikkust luua uuenduslikke ja kaasavaid teenuseid, mis suurendavad inimeste ja sidusrühmade mõjuvõimu, pannes nad aktiivselt aitama kaasa jõukate ja avatud makropiirkondade arengule keskpikas ja pikas perspektiivis.

Makropiirkondlikes strateegiates käsitletakse küsimusi, mis eeldavad mitme riigi koostööd, kus rakendatakse valdkonnaülest ja mitmetasandilist juhtimist. Need strateegiad tugevdavad piirkondade identiteeti ning suurendavad samal ajal kodanike vastutust ja aktiivset osalemist. Makropiirkondlike strateegiate raames tehtava koostöö vaba laad on eelis, kuna see võimaldab lahendusi, mille saavutamine rangemas kontekstis, mida iseloomustavad konkureerivad riiklikud huvid, on sageli keeruline. Just seepärast on makropiirkondlikud strateegiad olnud edukad Läänemere puhastamisele kaasaitamisel, faarvaatri taastamise ja hooldamise teel Doonau laevatatavuse parandamisel, tingimuste loomisel vesiniku kui alternatiivse keskkonnahoidliku kütuse arendamiseks Alpi piirkonnas ning Aadria ja Joonia mere piirkonna kui tippasemel turismisihtkoha tugevdamisel.

Makropiirkondlikud strateegiad hõlbustavad ka peamiste Euroopa poliitikaalgatuste elluviimist strateegiatega hõlmatud piirkondades, aidates kooskõlastada ja koordineerida neid algatusi piirkondlike ja kohalike algatustega. Samuti toovad makropiirkondlikud strateegiad territoriaalse mõõtme rohe-, digi- ja sotsiaalsesse üleminekusse, sealhulgas Ukraina sõja tagajärgedega tegelemisel ja pandeemiast taastumisel. Lõpuks tutvustavad makropiirkondlikud strateegiad Euroopa Liidu toimimist Ukrainale, Moldovale, Lääne-Balkani partneritele ja teistele ELiga ühinemise poole pürgivatele riikidele.

Neli makropiirkondlikku strateegiat hõlmavad 19 ELi liikmesriiki ja 10 kolmandat riiki. Need strateegiad on:

- ELi Läänemere piirkonna strateegia (2009);
- ELi Doonau piirkonna strateegia (2011);
- ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegia (2014) ning
- ELi Alpi piirkonna strateegia (2016).

Komisjon on avaldanud nõukogu palvel¹ alates 2016. aastast iga kahe aasta järel aruande nelja makropiirkondliku strateegia rakendamise kohta. Käesolev aruanne on neljas ja hõlmab

¹ Nõukogu järeldused ELi Alpi piirkonna strateegia kohta, punkt 32; https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/cooperate/macro_region_strategy/pdf/eusalp_council_conclusions_27112015.pdf.

ajavahemikku 2020. aasta keskpaigast 2022. aasta keskpaigani. Selles hinnatakse makropiirkondlike strateegiate rakendamise seisu ja nende strateegiate rakendamisel saavutatud edu ning uuritakse edasisi samme. Aruannet täiendab komisjoni talituste töödokument, milles esitatakse iga makropiirkondliku strateegia kohta üksikasjalikumad teavet. Mõlemad dokumendid põhinevad peamiselt makropiirkondlike strateegiate riiklikelt ja valdkondlikelt koordinaatoritelt (edaspidi „makropiirkondlike strateegiate peamised rakendajad“) ja ekspertidelt saadud teabel. Kolmele esimesele aruandele järgnesid nõukogu järeldused, kus toodi välja liikmesriikide jaoks prioriteetsed valdkonnad.

Makropiirkondlikke strateegiaid rakendatakse poliitilises kontekstis, kus Euroopa rohelise kokkuleppe ja digiüleminekuga on kindlaks määratud Euroopa Liidu uued strateegilised suunad. Kõik makropiirkondlikud strateegiad peavad andma oma osa selle poliitika elluviimisse ning kodanikuühiskonna ja noorte kaasamise, eelkõige Euroopa noorteaasta 2022 raames.

Käesolev aruanne avaldatakse ajal, mil Euroopat on taas laastamas sõda. Venemaa provotseerimata ja põhjendamatu sõjaline agressioon Ukraina vastu – riigi vastu, kes on praegu ELi Doonau piirkonna strateegia eesistujariik – on vapustanud kogu maailma. Selle sõja tagajärjed, sealhulgas põgenike sissevool ja vajadus tagada energiapuudusele, on lähiaastail ELi tegevuskavas tähtsal kohal. Sõjale lisandub enneolematu pandeemia, mis ei ole veel läbi ning mille ränga mõjuga majandusele, eelarvele ja ühiskonnale tuleb rinda pista makropiirkondlike strateegiate sidusrühmadel kogu Euroopas ja mujalgi.

2. ROHE- JA DIGIÜLEMINEKUST TULENEVAD VALDKONDLIKUD PRIORITEEDID

Makropiirkondlike strateegiatega toetatakse tugevalt Euroopa rohelise kokkuleppe elluviimist, sest need strateegiad pakuvad mitmetasandilisel juhtimisel ja sidusrühmade ulatuslikul kaasamisel põhinevat valdkonnaülest lähenemisviisi. Strateegiad hõlbustavad ka Lääne-Balkani partnerite ja teiste läbirääkijariikide osalemist selles kokkuleppes ja asjaomastes algatustes, nagu Lääne-Balkani rohelises tegevuskavas. Eelkõige ELi Läänemere piirkonna strateegia läbivaadatud tegevuskavaga (2021) ja ELi Doonau piirkonna strateegia läbivaadatud tegevuskavaga (2020) tagati makropiirkondlike strateegiate veelgi parem kooskõla Euroopa rohelise kokkuleppega. Peamised strateegilised dokumendid, mis on seotud Euroopa rohelise kokkuleppega ja milles minnakse sellest kokkuleppesest isegi kaugemale, näitavad selgelt, milline on makropiirkondlike strateegiate panus.

Makropiirkondlike strateegiate rollile ja nende strateegiate kaasamisele riiklike vahendite kavandamisele on osutatud ka komisjoni 2021. aasta teatises uue lähenemisviisi kohta säästva sinise majanduse arendamiseks². See on eriti asjakohane nende makropiirkondlike strateegiate puhul, millel on tugev meremõõde. Neile strateegiatele on juhitud tähelepanu ka ELi avamere taastuenergia strateegias³ ja kavas „REPowerEU“⁴. ELi avamere taastuenergia strateegias on öeldud, et avamere taastuenergia suuremahulise tootmise kavandamisel ja selle energia kasutuselevõtul edu saavutamiseks on vaja tugevdada piirkondlikku koostööd, muu hulgas makropiirkondlike strateegiate kaudu⁵. Kavas

² COM(2021) 240 final.

³ https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/offshore-renewable-energy_en.

⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_et.

⁵ COM(2020) 741 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0741&from=EN>.

„REPowerEU“⁶ tunnistatakse makropiirkondlike strateegiate rolli vesinikutaristusse investeerimisel tehtava koostöö edendamisel.

Makropiirkondlikud strateegiad on juba kaasa toonud olulised saavutused strateegilistes sektorites, mis on seotud Euroopa rohelise kokkuleppe meetmega „Puhas, taskukohane ja kindel energia“⁷. Läänemere piirkonnas⁸ on loodud spetsialistide võrgustik ning võimalused vahetada oskusteavet ja teha valdkonnaüleseid tippasemel uuringuid avamere tuuleenergia optimeerimise valdkonnas⁹. Alpi piirkonnas on loodud tingimused vesiniku valdkonnas kooskõlastatud investeeringute tegemiseks¹⁰ ning Doonau piirkonnas¹¹ on koostatud riiklike energia- ja kliimakavade võrdlev uuring¹². Makropiirkondlikud strateegiad on edendanud elektrisõidukite kasutamist Aadria ja Joonia mere piirkonna piirkondlikes ja kohalikes transpordisüsteemides¹³.

Roheüleminek on seotud digiüleminekul. Makropiirkondlikel strateegiatel on olnud viimati nimetatud märkimisväärne osa, kuna need toetavad Euroopa digistrateegia elluviimist. Digiüleminek on valdkonnaüleline eesmärk nii ELi Läänemere piirkonna strateegias kui ka ELi Doonau piirkonna strateegias. Inimeste elektrooniline ühendamine ja avalike teenuste kättesaadavuse parandamine kõrvalistes piirkondades on üks ELi Alpi piirkonna strateegia põhimeetmetest. Innovatsioon ja digiüleminek olid 2021. aastal Slovakkia eesistumise ajal ühed ELi Doonau piirkonna strateegia rakendamise valdkondlikest prioriteetidest.

Selle tulemusel on makropiirkondlike strateegiate raames töötatud selles valdkonnas välja mitu uuenduslikku projekti ja lähenemisviisi. ELi Läänemere piirkonna strateegia raames on lõppkasutajad ja teadusasutused ühiselt loonud ja katsetanud digilahendusi, millega on suurendatud Läänemere piirkonnas merendussektori ökotõhusust¹⁴. ELi Doonau piirkonna strateegia raames on kasutusele võetud ühtlustatud digiteeritud kontrolldokumendid, tänu millele on tublisti vähenenud bürokraatia laevanduses, ning on edendatud riikidevahelist koolide koostööd, et parandada õpetajate digioskusi Doonau piirkonnas¹⁵. ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegiaga on toetatud säästva turismi ettevõtete ja klastrite võrgustiku väljakujundamist selles piirkonnas. Võrgustiku eesmärk on võtta vastu ELi keskkonnajuhtimis- ja keskkonnaauditeerimissüsteem (EMAS), Euroopa turisminäitajate süsteem (ETIS) sihtkohtade jätkusuutlikuks haldamiseks ja muud keskkonnahoidlikkuse (kestlikkuse) sertifitseerimise kavad ning neid rakendada. ELi Alpi piirkonna strateegia raames on käivitatud Alpi piirkonna külade arukas digiüleminek¹⁶. See maakogukondade toetamine kajastab makropiirkondlike strateegiate territoriaalset mõõdet ja digitaliseerimise sotsiaalset külge (digiteenuste ja -vahendite pakkumine sotsiaalsetele rühmadele, kellel on raskusi neile ligi pääsemisel).

⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_22_3131.

⁷ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/energy-and-green-deal_et.

⁸ <http://www.baltic-integrid.eu/>.

⁹ <http://www.baltic-integrid.eu/>.

¹⁰ <https://www.alpine-region.eu/news/financial-dialogue-networks-workshop-taking-embedding-process-one-step-further>.

¹¹ [NECP_Danube_Region_REKK_2020_final_0215logo.pdf \(danube-region.eu\)](https://www.danube-region.eu/NECP_Danube_Region_REKK_2020_final_0215logo.pdf).

¹² [NECP_Danube_Region_REKK_2020_final_0215logo.pdf \(danube-region.eu\)](https://www.danube-region.eu/NECP_Danube_Region_REKK_2020_final_0215logo.pdf).

¹³ <https://enmob.adrioninterreg.eu/>.

¹⁴ <https://ecoprodigi.eu/>.

¹⁵ <https://peopleandskills.danube-region.eu/events/online-thematic-conference-school-cooperation-in-the-danube-region/>.

¹⁶ <https://www.alpine-space.org/projects/smartvillages/en/home>.

Näited projektidest ja protsessidest

Läänemeri kuulub Euroopa enim reostunud veekogude hulka. ELi Läänemere piirkonna strateegia üks põhieesmärke on seda merd kaitsta. **Projekti BEST¹⁷ (Better Efficiency for industrial Sewage Treatment)** raames parandati tööstusreovee puhastamist Läänemere piirkonnas, mille abil tegeleti nii eutrofeerumise probleemi kui ka riskidega, mida põhjustavad ohtlikud ained. Tänu reovee paremale eelpuhastamisele Läti piima- ja juustutehases Latvijas Piens paranesid reovee puhastamise tulemused lähedal asuva asula reoveepuhastis. Poola Doruchówi omavalitsus rajas tööstusreovee jaoks uue puhastusliini, mis aitab ära hoida eutrofeerumist.

Territoriaalses arengus on oluline osa ülikoolidel ning teadus- ja innovatsioonikeskustel. Need hõlbustavad kestlike mudelite rakendamist ja edendavad Euroopa roheline kokkuleppe elluviimist Alpi piirkonnas. ELi Alpi piirkonna strateegia lihtsustab **Alpi piirkonna ülikoolide liidu/võrgustiku loomist**, aidates välja selgitada ülikoolid kuuest selle strateegiaga hõlmatud riigist¹⁸.

3. SUUREM KESKENDUMINE SOTSIAALSETELE MUUTUSTELE, SEALHULGAS UKRAINA SÕJA TAGAJÄRGEDELE

Koos rohe- ja digiüleminekuga toimub sotsiaalne üleminek. Tehnoloogia arengu, üleilmastumise ja ratsionaliseerimispüüdluste tõttu muutub põhjalikult Euroopa tööturg ja tekib vajadus uute oskuste, kiire kohanemise ja suurema vastupanuvõime järele olukorras, kus paljude traditsiooniliste tegevusalade osatähtsus väheneb. Demograafilised muutused, pandeemia, põgenike sissevool ja Euroopa ühiskonna üldine polariseerumine koos vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse kollete tekkega on kõik selle sotsiaalse ülemineku osa. Makropiirkondlike strateegiate abil on võimalik kaasata sellesse protsessi kõigi tasandite sidusrühmad, kandmaks hoolt selle eest, et kedagi ei jäeta kõrvale.

ELi Doonau piirkonna strateegia raames edendab sotsiaalse ettevõtluse alase hariduse ja arengu keskus (SI PLUS) sotsiaalset innovatsiooni. ELi Läänemere piirkonna strateegia raames tegeleb Läänemere piirkonna kestliku tööelu foorum¹⁹ demograafiliste probleemidega ning edendab aktiivsena vananemist ja elukestvat õpet. Alpi piirkonna sotsiaalse innovatsiooni strateegia eesmärk on kujundada uus visioon sotsiaalsest innovatsioonist, et suurendada ELi Alpi piirkonna strateegiaga hõlmatud piirkondade innovatsioonisutlikkust uute probleemide lahendamisel. ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegia raames on edendatud investeerimist oskustesse ja haridusse, et suurendada Aadria ja Joonia mere piirkonna sinise majanduse kestlikkust. Selle säästva turismi sambas on seatud peamiseks prioriteetideks kutse- ja ettevõtlusoskused ja -koolitus, millega tegeletakse juhtalgatuse DES_AIR raames.

Kogu Euroopas otsivad pelgupaika Ukraina sõjapõgenikud. See nõuab tegutsemist kõigi nelja makropiirkondliku strateegia raames. ELi Läänemere piirkonna strateegia ja ELi Doonau piirkonna strateegia rakendamisel valmistab eriti muret lisasurve pandeemia tõttu juba niigi kannatanud tervishoiu- ja sotsiaalsüsteemidele. Paljud makropiirkondlike strateegiate sidusrühmad abistavad põgenikke ja toetavad humanitaarabi algatusi. Viimasel ajal on selles tegevuses keskendunud Ukraina põgenike lõimimisele ja turvaliste kaubaveekoridoride loomisele.

¹⁷ <https://bestbalticproject.eu/>.

¹⁸ <https://www.alpine-region.eu/news/AG1-workshop-2022-with-26-alpine-universities>.

¹⁹ <https://bslf.eu/sustainable-working-life/>.

Samal ajal on makropiirkondlikes strateegiates osalevatele riikidele avaldanud kahjulikku mõju pandeemia. Positiivse poole pealt tõi pandeemia kaasa uued töömeetodid, soodustas uusi algatusi, nagu innovatsiooniklastrid, mis aitavad VKEdel kohaneda pandeemiajärgsete uute tingimustega, ning kiirendas üleminekut säästvamale turismile ja tööturu digitaliseerimist.

Näited projektidest ja protsessidest

Turvalisusega seotud küsimustega tegeleva ELi Läänemere piirkonna strateegia juhtrühma liikmed, kellest enamik on pärit Läänemere piirkonna elanikkonnakaitseasutustest, jagasid oma kogemusi Ukrainale abi kogumisel ja jagamisel ning aitasid tegeleda vajadusega varustuse, näiteks tuletõrjeautode järele. ELi Doonau piirkonna strateegia 10. prioriteetses valdkonnas (haldussuutlikkus ja koostöö) kasutati kodanikuühiskonna organisatsioonide võrgustikke, et koordineerida algatusi, millega toetati inimesi Ukrainas ja sõjapõgenikke.

4. ÜHTEKUULUVUSE JA KOHAPÕHISE ARENGU EDENDAMINE

Kõik neli makropiirkondlikku strateegiat on hästi kooskõlas ühtekuuluvuspoliitika üldeesmärgiga tugevdada majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust Euroopa Liidus ning vähendada riikide ja piirkondade vahelist ebavõrdsust.

Strateegiate lisaväärtus seisneb selles, et nendega tuuakse ühtekuuluvuspoliitikasse kohapõhine lähenemisviis, toetades kohalikul ja piirkonna tasandil tekkivaid algatusi, millele võib kasuks tulla makropiirkondlikul tasandil tehtav koostöö. Neljas makropiirkondlikus strateegias on praegu mitmesuguseid protsesse ja projekte, millega kohalikud ja piirkondlikud meetmed on ühendatud Euroopa poliitiliste prioriteetidega. Nende hulka kuuluvad algatused, millega maandatakse kliimamuutustega seotud riske, i) võimaldades kohalikel haldusasutustel ja riiklikel elanikkonnakaitseasutustel omavahel suhelda,²⁰ ii) kasutades digitaliseerimist, et tulla toime ebasoodsate looduslike tingimustega ja suurendada vastupanuvõimet mägi- ja maapiirkondade külades,²¹ ning iii) arendades välja väiksemaid territoriaalseid kaubamärke põllumajanduslike toiduainete sektoris²². Ellu viidud tegevusega on edendatud osaluspõhist ja alt-üles lähenemisviisi, et toetada i) ettevõtlust,²³ ii) riikidevahelisi klastreid ja digitaalset innovatsiooni keskuseid²⁴ ning iii) naiste ja meeste vahelist võrdsust innovatsiooni ja ettevõtluse valdkonnas²⁵.

Need saavutused on väga paljutõotavad, kuid makropiirkondlike strateegiate osa saaks veelgi suurendada, eelkõige tugevdades seost kohaliku tasandiga.

5. PARTNERLUS, Kuhu ON KAASATUD KODANIKUÜHISKOND, KOHALIKUD SIDUSRÜHMAD JA NOORED

Nagu on märgitud kõiki makropiirkondlikke strateegiaid hõlmavas variandis,²⁶ mis on koostatud Budapestis asuva Euroopa Maja koordineerimisel, aitavad kodanikuühiskonna

²⁰ <https://www.cascade-bsr.eu/toolbox>.

²¹ <https://www.alpine-region.eu/publications/smart-villages-using-potential-digitization-alpine-villages>.

²² <https://www.alpine-region.eu/mapping-territorial-brands>.

²³ <https://www.zsi.at/en/object/project/5803>.

²⁴ <https://inerrant.italy-albania-montenegro.eu/>.

²⁵ <http://www.balticsearegion.org/web/page.aspx?refid=134>.

²⁶ <https://europeanhouse.hu/the-shadow-report/>.

organisatsioonid olulisel määral kaasa otsustusprotsessi paremaks muutmisele, eelkõige tuues kohalikud ja piirkondlikud kogukonnad neile strateegiatele lähemale.

Nii ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegias kui ka ELi Doonau piirkonna strateegias osaleb kodanikuühiskond platvormide kaudu, mis põhinevad kaasaval planeerimisel, kogukonna ülesehitamisel ja mõjuvõimu suurendamisel. Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegia rakendamisel esindavad Aadria ja Joonia mere piirkonna kaubanduskodade foorum,²⁷ Aadria ja Joonia mere piirkonna linnade foorum²⁸ ning Aadria ja Joonia mere piirkonna ülikoolide assotsiatsioon²⁹ enam kui 120 asutust ja institutsiooni. Doonau piirkonna strateegia kodanikuühiskonna platvormide hulka kuuluvad Doonau kodanikuühiskonna foorum³⁰ koos tööruhaga, Doonau kohalike osalejate platvorm, Doonau võrgustike loojad Euroopa jaoks³¹ ja Euroopa Maja, mis koordineeris variaruande koostamist.

ELi Alpi piirkonna strateegia sidusrühmad on olnud kaasatud algusest peale ja kodanikuühiskonnal on strateegia elluviimisel üha suurem roll. Kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajad on mitmes tööruhmas ja nende tööruhmade mitmesugustes ettevõtmistes osaleb ka kodanikuühiskond. Kodanikuühiskonna organisatsioonid täidavad üha suuremat osa ka ELi Läänemere piirkonna strateegias. Nad on eriti aktiivsed hariduse, kultuuri, tervishoiu ja turismi poliitikavaldkondades.

Näited projektidest ja protsessidest

Doonau osaluspäev,³² mis toimub samal ajal ELi Doonau piirkonna strateegia iga-aastase foorumiga, toob kokku kohalike, piirkondlike ja riiklike haldusasutuste, kodanikuühiskonna ja ELi esindajad, Doonau piirkonna strateegia rakendamist juhtivad isikud ja muud huvitatud sidusrühmad. Eesmärk on suurendada avaliku ja erasektori sidusrühmade vahelist usaldust ning luua üheskoos kestlikud lahendused Doonau piirkonna arendamiseks. 2021. aasta osaluspäeval uuriti inimkeskse digitaliseerimise eeltingimusi ja tähtsust.

Kõigis makropiirkondlikes strateegiates tunnistatakse, et tähtis on tuua noored strateegia juhtimise juurde ning üldisemalt noorteni jõuda, suurendada nende mõjuvõimu ja võimaldada neil tegutseda neile huvi pakkuvates või muret valmistavates valdkondades. 2020. aastal avaldati Interregi käsitlev noorte manifest³³. Viimastel aastatel on kõigi nelja makropiirkondliku strateegia raames kutsutud noori iga-aastasele foorumile, et osaleda aktiivselt arutelus poliitikakujundajatega. Noorte kaasamist suurendati seoses Euroopa noorteaastaga 2022.

Noorte kaasamisel on olnud teerajaja ELi Alpi piirkonna strateegia, mille raames loodi 2021. aastal esimene noortenõukogu. Selle strateegia raames ei ole kaasatud noori üksnes strateegia juhtimisse, vaid ka makropiirkonna jaoks olulise tegevuse ettevalmistamisse ja elluviimisse. Peale selle kaasatakse noori ja noorteorganisatsioone iga-aastase

²⁷ <https://www.forumaic.org/?lang=en>.

²⁸ <https://www.faic.eu/en/home-e/>.

²⁹ <https://www.uniadrion.net/>.

³⁰ <https://dcsf.danubestrategy.eu/>.

³¹ <http://www.foragenetwork.eu/database/item/702-danet-danube-networkers-for-europe/DANET%20-%20Danube%20Networkers%20for%20Europe>.

³² <https://capacitycooperation.danube-region.eu/participation-day/>.

³³ „Noorte manifest noortele Euroopa koostööpoliitika kujundamiseks“, oktoober 2020.

projektikonkursi,³⁴ ELi Alpi piirkonna strateegia suvelaagrite ja tulevase osaluspõhise veebiplatvormi abil.

ELi Doonau piirkonna strateegia raames otsustati luua Doonau noortenõukogu ja noorteorganisatsioonide võrgustik. Sellest saab strateegia juhtimisstruktuuri osa ja selle ülesanne on anda peamistele otsuseid tegevatele organitele nõu kõigil asjakohastel teemadel. Peale selle toetatakse Doonau piirkonna strateegia raames noori iga-aastaste ürituste kaudu, nagu Bledi strateegiline noortefoorum³⁵.

ELi Läänemere piirkonna strateegia rakendamisel kaasatakse noori Läänemere noorteplatvormi³⁶ kaudu. 2020. aastal Läänemere noortelaagrite korraldamisel saadud kogemused osutavad vajadusele seada platvormis põhjalikumalt sisse noorte kaasamine ja koordineerida seda kõigis Läänemere piirkonna strateegia poliitikavaldkondades. Noored on tähtsal kohal ka ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegia tegevuskavas. Praegu on käsil noortenõukogu loomine. Strateegia eesistujariik Albaania juhtis 2022. aastal Tiranas (2022. aasta Euroopa noortepealinn) iga-aastasel foorumil tähelepanu mitmele noortega seotud ettevõtmisele, nagu ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna noortekonkurss POPRI 2022.

Aja jooksul on kasvanud kodanikuühiskonna organisatsioonide roll. Sellegipoolest on vaja veel suurendada nende organisatsioonide kaasamist makropiirkondlikes strateegiatesse ja laiemalt kaasata kohalikke sidusrühmi ühiste eesmärkide saavutamisse. Seda võib aidata teha makropiirkondades institutsioonilise kodanikudialoogi sisseseadmine. Samuti võiks uurida, kuidas käsitleda makropiirkondlikes strateegiates Euroopa tuleviku konverentsi soovitusi. Noored peavad jääma tähelepanu keskmesse ka pärast Euroopa noorteaasta lõppu ja iga makropiirkondliku strateegia jaoks tuleks luua noortenõukogu. Tihedam suhtlemine eri strateegiate rakendajate ja muude piirkondlike koostöövõrgustike vahel võib aidata parandada koostoimet.

Näited projektidest ja protsessidest

ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna noortekonkurss POPRI³⁷ on Sloveenia juhitud algatus, mille eesmärk on selgitada välja Aadria ja Joonia mere piirkonna noorte parimad ettevõtlusideed. Konkurss, mis toimus esimest korda 2021. aastal, toob kokku ligikaudu 3 500 ettevõtlikku noort, kes soovivad tutvustada kohtunikele oma loomingulisi ja uuenduslikke ideid esialgsest kontseptsioonist kuni lõpliku kavani. Konkursil saavad osaleda 14–18 aastased õpilased ja 18–29 aastased üliõpilased.

6. JUHTIMISE JA HALDUSSUUTLIKKUSE PARANDAMINE

Makropiirkondlikud strateegiad on ligitõmbav viis teha koostööd ja üha rohkem riike näitab üles huvi nendega ühinemise vastu. ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegiaga liitus 2. aprillil 2020 Põhja-Makedoonia ja 14. veebruaril 2022 San Marino. See strateegia hõlmab nüüd kümnet riiki, millest vaid neli on ELi liikmesriigid,³⁸ mistõttu pööratakse strateegias eriti suur tähelepanu laienemisele.

³⁴ <https://eusalp-youth.eu/about-pitch-your-project-en/>.

³⁵ <https://bledstrategicforum.org/young-bsf-2021/>.

³⁶ <https://bsyp.eu/>.

³⁷ <https://popri.si/en/>.

³⁸ ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegia hõlmab kümnet riiki, millest neli on ELi liikmesriigid (Horvaatia, Itaalia, Kreeka, Sloveenia) ja kuus kolmandad riigid (Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Montenegro, Põhja-Makedoonia, San Marino, Serbia).

ELi Läänemere piirkonna strateegia läbivaadatud tegevuskavaga, mis avaldati 15. veebruaril 2021, on viidud strateegia kooskõlla rohe- ja digiüleminekuga, seatud sisse lihtsustatud koordineerimis- ja juhtimissüsteem ning loodud Läänemere piirkonna strateegia keskus, et koordineerida suutlikkuse suurendamist ja teadmiste jagamist ning parandada teabevahetussuutlikkust.

Makropiirkondlikke strateegiaid on mõjutanud mitmel viisil Venemaa sõda Ukraina vastu. Paljud nende strateegiate elluviijad tegelevad nüüd põgenike toetamise ja Ukraina riigi püsimajäämise tagamisega. ELi Doonau piirkonna strateegia eesistujariik Ukraina ei ole saanud täita oma ülesandeid ja eesistujariikide kolmiku ülejäänud kaks riiki – Slovakkia ja Sloveenia – nõustusid võtma need ajutiselt enda kanda.

Kõigi nelja makropiirkondliku strateegia puhul esindavad poliitilist tasandit välisministrid ja mõnel juhul ELi rahaliste vahendite eest vastutavad ministrid või asutused. Läbirääkijariike ja potentsiaalseid läbirääkijariike hõlmavatesse strateegiatesse on kaasatud tihedalt ka ühinemiseelse abi instrumendi riiklikud koordinaatorid, kes määravad poliitilise ja strateegilise suuna. ELi Alpi piirkonna strateegia rakendamisel on poliitilistes/strateegilistes aruteludes kõikidel juhtimistasanditel oluline osa piirkondlikel ametiasutustel. ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegia haldusnõukogusse kuulub igast riigist kaks riiklikku koordinaatorit: üks välisministeeriumist ja teine ELi rahaliste vahendite eest vastutavast ministeeriumist.

Kõikide strateegiate elluviimisel aina suureneb rotatsiooni käigus vahetuva eesistujariigi roll. See kehtib nii ELi riikide kui ka kolmandate riikide puhul, kuna kõigil kolmel kolmandaid riike hõlmaval makropiirkondlikul strateegial (Doonau, Aadria ja Joonia mere ning Alpi piirkonna strateegial) on olnud või saab olema ka kolmandast riigist eesistujariik. Kõigis neljas strateegias on nüüd kindlaks määratud eesistujariikide roteerumise kord ja kehtestatud eesistujariikide kolmiku süsteem (eelmine/ametisolev/järgmine eesistujariik). Nende kolmikute roll on suurenenud, ennekõike seetõttu, et on loodud nelja makropiirkondliku strateegia eesistujariikide kolmikute rühm, mis kohtub korrapäraselt ning alati iga-aastase ELi makropiirkondlike strateegiate nädala raames.

Selleks et edendada kogemuste vahetamist ja parimate tavade edasiandmist, on makropiirkondlike strateegiate eesistujariigid koos komisjoniga jätkanud programmi Interact³⁹ toel koostöövõrgustike ning koolituskursuste, meetodika ja vahendite arendamist, et lõimida makropiirkondlikud strateegiad ELi 2021.–2027. aasta rahastamisprogrammidesse. Programmi Interact raames jätkati komisjoni toel makropiirkondliku kontseptsiooni edendamist ja rakendusasutuste suutlikkuse tugevdamist. Merendusküsimusi hõlmavate makropiirkondlike strateegiate puhul on oluline dialoog mere vesikonna strateegiate elluviijatega.

Makropiirkondlike strateegiate iga-aastased foorumid on tähtsad poliitilised kogunemised, kus saavad kokku kõrged poliitilised esindajad. ELi Läänemere piirkonna strateegia 2021. aasta foorumi avasid Euroopa Komisjoni president Ursula von der Leyen, neli peaministrit ja OECD peasekretär. Maksimaalse kasu saamiseks tuleks lisaks iga-aastastele foorumitele korraldada ministrite korrapäraseid kohtumisi (makropiirkondliku strateegia või valdkonna tasandil) ja riikide parlamendiliikmete korrapäraseid kohtumisi kõigil tasanditel. Peale selle – ehkki selles vallas on täheldatud edusamme – tuleks järjepidevuse tagamiseks hoolt kanda selle eest, et strateegia järgmine eesistujariik jätkab eelmise eesistujariigi tõstatatud küsimustega.

³⁹ <https://www.interact-eu.net/>.

Märkimisväärselt on suurenenud makropiirkondlike strateegiate tegevuskavade igapäevast elluviimist eest vedavate valdkondlike/prioriteedipõhiste/poliitikapõhiste juht- ja töörühmade roll. Sellegipoolest on vaja teha veel tööd, et anda nendele makropiirkondlike strateegiate peamistele rakendajatele selged volitused, tegelik otsustusõigus ja selge nägemus sellest, milline on nende töövaldkondade antav osa laiemasse poliitikaraamistikku, ning tagada samal ajal stabiilne keskkond koos vajalike ressursside, tehnilise suutlikkuse ja oskustega. Tuleb leida tasakaal koordineerimiseks ja teabe vahetamiseks korraldatavate sagedaste veebikoosolekute ja füüsiliste kokkusaamiste vahel, mis võimaldavad vahetult uusi ideid vahetada ja neid ühiselt edasi arendada.

Teatatud on edusammudest makropiirkondlike strateegiate rakendamist hõlbustavate tehnilise toe struktuuride puhul. Edukaks on osutunud 2018. aastal loodud ELi Doonau piirkonna strateegia keskus, mis on selle strateegia hästi toimiva juhtimissüsteemi oluline element. ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegia keskus on ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegia juhtimise jaoks keskse tähtsusega element. Nii ELi Alpi piirkonna strateegia kui ka ELi Läänemere piirkonna strateegia raames luuakse 2022. aastal uued tehnilise toe struktuurid. On tähtis, et need struktuurid, mis alustavad üsna pea tegevust kõigi makropiirkondlike strateegiate puhul, varustatakse piisavate ressurssidega, et tööd saaks teha korralikult ja et oleks võimalik tagada järjepidevus.

7. PAREM JUURDEPÄÄS RAHASTAMISELE JA LÕIMIMINE

Makropiirkondlikke strateegiaid hõlmavad neli Interregi riikidevahelist programmi on strateegiaid toetades neile hoogu andnud ning teevad seda ka programmitöö perioodil 2021–2027, muu hulgas tänu uude Interregi määrusesse⁴⁰ lisatud sätetele. Paraku ei võimalda nende programmide ressursid (väga piiratud eelarve) ega temaatiline haare käsitleda kõiki makropiirkondlike strateegiate eesmäärke ja prioriteete.

Aruandeperioodil kiirendati kõigi nelja makropiirkondliku strateegia puhul 2021.–2027. aasta riiklike/piirkondlike ELi rahastamisprogrammide kooskõlastamist asjaomaste makropiirkondlike strateegiate prioriteetidega (lõimimine). Alates 2015. aastast on olemas ELi Doonau piirkonna strateegia korraldusametuste võrgustik Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) jaoks. 2021. aastal loodi uued võrgustikud Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) / Ühtekuuluvusfondi ning ühinemiseelse abi instrumendi (IPA) / naabuspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi korraldusametuste tarvis. ELi Doonau piirkonna strateegia läbivaadatud tegevuskava alusel määrati kindlaks viis valdkonda, kus korraldatakse 2022. aastal temaatilisi seminare. Eesistujariigid Horvaatia, Slovakkia ja Ukraina koostasid juhenddokumendid ning Doonau piirkonna strateegia keskus töötas välja strateegia lõimimise abivahendi⁴¹.

2021. aastal loodi kolm ELi Alpi piirkonna strateegia finantsdialoogi võrgustikku, kus on tähelepanu keskmes energiasüsteemi ümberkujundamine (täpsemalt vesinik, kestlik liikuvus ja digitehnoloogia), et hõlbustada selle strateegia raames elluviidava tegevuse ja olemasolevate rahaliste vahendite omavahelist kokkuviiimist. Edukas on olnud ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegia tegevuslaborites tehtav töö, et lõimida strateegia Euroopa territoriaalse koostöö programmidesse. Seda tööd tuleks laiendada ühtekuuluvuspoliitikale ja IPA III programmidele. Töö tulemusena peaks olema loodud korraldusametuste ja IPA riiklike

⁴⁰ Määruse (EL) 2021/1059 artikli 15 lõige 3: „Kui Interreg B programmist toetatakse makropiirkonna strateegiat või merepiirkondade strateegiat, peab vähemalt 80 % ERFi panusest ja, kui see on kohaldatav, osa liidu välistegevuse rahastute eraldisest aitama kaasa muude kui tehnilise abi prioriteetide raames kõnealuse strateegia eesmärkide saavutamisele.“

⁴¹ <https://danube-region.eu/projects-and-funding/embedding-2021-2027/>.

koordinaatorite võrgustik, kus tehakse koostööd, et määratleda mõisted või võrdlusalused, valmistada ette projektikonkurse, teavitada abisaajaid ning toetada ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegia eelnevalt kindlaks määratud juhtalgatusi toetavate ühis- või paralleelsete projektide elluviimist. ELi Läänemere piirkonna strateegia puhul on juba olemas korraldusametuste võrgustikud ESFi, ERFi, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) ning Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi (EMKVF) jaoks. Süstemaatilisemat lähenemisviisi lõimimisele on oodata nii ELi Alpi piirkonna strateegia kui ka ELi Läänemere piirkonna strateegia puhul, kui uued tehnilise toe struktuurid hakkavad täielikult toimima.

Kuna makropiirkondlike strateegiate jaoks ei ole eraldi ressursse, sõltub makropiirkondlike strateegiate rakendamine – nii nagu mere vesikonna strateegiate puhul – koostoimist muude rahastamisvahenditega ja eri allikate vahendite koondamisest. Seepärast on makropiirkondlike strateegiate edukus lõppkokkuvõttes seotud suutlikkusega tagada, et ELi, riiklike, piirkondlike ja muude avaliku ja erasektori rahastamisvahendite rakendamisel arvestatakse nende strateegiate prioriteetidega ning et neist rahastatakse/toetatakse strateegiate raames elluviidavat tegevust.

ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegia ning ELi Doonau piirkonna strateegia puhul on keerukas ülesanne kombineerida mitu ELi rahastamisallikat (ühtekuuluvuspoliitika fondid, IPA III, naabuspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument ning IPARD⁴² III), mis toimivad eri õigusnormide, meetodite, ajakavade ja struktuuride alusel. Makropiirkondlike strateegiate peamised rakendajad peaksid suurendama jõupingutusi, et panna nende rahastamisvahendite rakendajad üksteisega rohkem suhtlema ja suurendada koostoimet makropiirkondlike meetmete ja projektide elluviimiseks.

Tulevikku silmas pidades on tähtis, et täidetud saaksid ministrite kohtumistel võetud lõimimisalased poliitilised kohustused. Peale selle oleks kasulik kaasata ettevõtjaid ja VKEsid, et selgitada välja nelja makropiirkonna tingimused ja potentsiaal (klastrid, aruka spetsialiseerumise platvormid jne). Näiteks sinises majanduses on aruka spetsialiseerumise strateegiad oluline vahend, millega saavutada innovatsioon CO₂ heite vähendamise ja digitaliseerimise valdkonnas. Siinkohal võib abiks olla parimate tavade vahetamine ühe strateegia piires ja mitme strateegia vahel. Selle protsessi hõlbustamiseks tuleks uurida nelja eesistujariikide kolmiku rühma ja programmi Interact rolli. Kõigi strateegiate raames tuleks luua programmiasutuste (korraldusametuste) võrgustikud. Need oluliste ülesannetega võrgustikud peaksid toimima kogu programmitöö perioodil 2021–2027 ja ka pärast seda.

Järgides üleskutset, mille nõukogu esitas oma järeldustes, mis käsitlevad kolmandat aruannet ELi makropiirkondlike strateegiate rakendamise kohta, korraldas komisjon 2021. aastal ELi makropiirkondlike strateegiate nädala raames mitu seminari, kus olid tähelepanu keskmes eelarve otsese täitmise raames rakendatavad ELi programmid. Peale selle loodi kõigis komisjoni peadirektoraatides makropiirkondlike strateegiate kontaktpunktid. Komisjonis peetud dialoogi tulemusel on otsese eelarve täitmisega rakendatavate programmide mõnda tööprogrammi lisatud viited makropiirkondlikele strateegiatele ning on korraldatud otseselt neile strateegiatele suunatud projektikonkurse. Programmi LIFE 2021.–2024. aasta tööprogrammis julgustatakse kasutama makropiirkondlikke strateegiaid riikidevaheliste strateegiliste integreeritud projektide puhul ja strateegiliste loodusprojektide koordineeritud rakendamiseks. 2021. aastal korraldati programmi LIFE allprogrammi „Kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine“ raames esimene projektikonkurss, kus olid tähelepanu keskmes makropiirkondlikud strateegiad. Kahes programmi „Euroopa horisont“ 2021.–2022. aasta tööprogrammis („Osaluse laiendamine ja Euroopa teadusruumi tugevdamine“

⁴² Ühinemiseelse abi rahastamisvahend maaelu arendamiseks.

ning „Toit, biomajandus, loodusvarad, põllumajandus ja keskkond“) on osutatud makropiirkondlikele strateegiatele ja makropiirkondlikele valdkondlikele võrgustikele.

Selleks et suurendada veelgi makropiirkondlike strateegiate kasutamist, peaksid strateegiate riiklikud ja valdkondlikud koordinaatorid julgustama projektide elluviijaid (nt makropiirkondlike üksuseid) osalema projektikonkurssidel, mis avaldatakse otsese eelarvetäitmise raames hallatavate ELi rahastamisvahendite, sealhulgas uute vahendite, näiteks Euroopa ühendamise rahastu digiprogrammi vahendite raames. Makropiirkondlike strateegiate reformide kavandamisel ja elluviimisel võib olla toeks tehnilise toe instrument⁴³. Liikmesriikidele pakutakse taotluse korral tuge mitmesugustes poliitikavaldkondades (sh ühekuuluvuspoliitika ning rohe- ja digiüleminek) ning seda võidakse pakkuda mitut riiki või piirkonda hõlmava projekti vormis. Lõpetuseks peaksid makropiirkondlikud strateegiad aitama ka rakendada programmi „Euroopa horisont“ missioone,⁴⁴ eelkõige neid, millel on tugev piirkondlik mõõde, nagu ookeanide ja vete taastamise missioon.

8. JÄRELEVALVE JA HINDAMINE – POOLELIOLEV TÖÖ

Makropiirkondlike strateegiatega saavutatakse hulgaliselt tulemusi, alates sisemise suutlikkuse rakendamisest ning riikide ja piirkondade vahelistest koordineerimis- ja koostööprotsessidest kuni konkreetsete riikidevaheliste projektide/tegevuste elluviimise või hõlbustamiseni. Praktikas on siiski keeruline neid saavutusi mõõta ja nende kohta aru anda.

Seepärast on kõigi strateegiate raames käsil järelevalvesüsteemide arendamine. Strateegia eesmärkide ja poliitika täiustamise või ümbersuunamise võimalusi hinnates tuleks kaaluda kõigi strateegiate puhul Euroopa ruumilise planeerimise vaatlusvõrgustiku (ESPON) välja töötatud üldise makropiirkondliku territoriaalse järelevalve vahendi kasutamist, et jälgida arengusuundumusi ja -mustreid kõigi nelja makropiirkondliku strateegia puhul. Peale selle saab väärtuslikku teavet ESPONi territoriaalsetest stsenaariumidest Doonau ning Aadria ja Joonia mere makropiirkondade jaoks.

ELi Alpi piirkonna strateegia raames töötati 2021. aastal strateegia jaoks välja järelevalvemaatriks ning määrati kindlaks selle eesmärgid ja näitajad. ELi Läänemere piirkonna strateegia 2021. aasta läbivaadatud tegevuskavas on sätestatud strateegia järelevalve- ja hindamisraamistik, mille riiklike koordinaatorite rühm on heaks kiitnud ja mis on avaldatud strateegia veebisaidil. 2022. aastal seati sisse uus ELi Doonau piirkonna strateegia järelevalvesüsteem.

Ehkki järelevalve ja hindamise valdkonnas on saavutusi, tuleb seda tegevust tõhustada. See on oluline, et saada paremaid ja usaldusväärsemaid andmeid makropiirkondlike strateegiate mõju, sealhulgas strateegiate rahastamiseks kasutatud rahaliste vahendite kohta. Terviklikud järelevalvemehhanismid aitaksid ka säilitada poliitilise toetuse ning võimaldaksid peamistel rakendajatel paremini mõista iga strateegia nõrku ja tugevaid külgi.

9. PAREM TEAVITAMINE MAKROPIIRKONDLIKEST STRATEEGIADEST

Nelja makropiirkondliku strateegia teavitustegevuses keskenduti üldiselt sõnumitele solidaarsuse ja koostöö kohta sõja ja pandeemia ajal. 2020. aastal löid makropiirkondlike strateegiate teabevahetus- ja poliitikaametnikud programmi Interact toel üheskoos ühise narratiivi. See valmis nelja strateegia ühise missiooni, visiooni ja põhisõnumite üle peetud

⁴³ https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_et.

⁴⁴ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe_en.

arutelude tulemusel ja selle eesmärk oli selgitada üldsusele makropiirkondlike strateegiate mõtet. Narratiivist sai video,⁴⁵ milles kirjeldatakse Euroopas esinevaid raskusi ja makropiirkondlike strateegiate osa nende ületamises.

Kohandatud on kõigi strateegiate teabevahetusvahendeid ning rõhku on pandud digitaalsetele lahendustele ja sotsiaalmeediale. ELi Alpi piirkonna strateegia raames loodi mitu YouTube'i videot solidaarsuse kohta Alpi piirkonnas. Töö, mida tehti missiooni, visiooni ja põhisõnumite tutvustamiseks, kasutades iga strateegia spetsiaalseid rahalisi vahendeid, tasus end ära ning andis teavitustegevuses märgatavaid tulemusi. Tänu täpsemalt määratletud sihtrühmale on olnud lihtsam sõnastada põhisõnumeid ja neist sõnumitest on saanud konkreetseid digitaalsed kampaaniad.

ELi makropiirkondlike strateegiate nädalast, mis tavaliselt korraldatakse iga aasta alguses, on saanud suurim Brüsselis toimuv üritus, mille eesmärk on viia strateegiate kõigi tasandite sidusrühmad kokku ELi institutsioonide, teadus- ja õppeasutuste, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja kodanike esindajatega. 2021. aastal toimusid selle nädala raames kohtumised, kus oli tähelepanu keskmes COVID-19 pandeemiast taastumise toetamine, lõimimisprotsess ja Euroopa Komisjoni poolt otse hallatavad ELi rahastamisprogrammid. 2022. aastal keskenduti makropiirkondlike strateegiate nädalal noortele, Euroopa rohelisele kokkuleppele ja sotsiaalsetele muutustele. Nädala avamisel väljendati solidaarsust Ukrainaga.

Vahemere rannikule ja makropiirkondlikele strateegiatele pühendatud nädal⁴⁶ on Sloveenia juhtimisel elluviidav algatus, mis toob kokku nelja makropiirkondliku strateegia peamised rakendajad. See algatus on osutunud edukaks vahendiks nii riikide meedia kui ka laiema üldsuseni jõudmisel.

Tulevikus tuleks jätkata ja laiendada makropiirkondlike strateegiate piires ja üleselt tööd, mida tehakse sidusrühmade ja laiema üldsuse neist strateegiatest teavitamiseks, eelkõige suunata teavitustegevust paremini, kasutada ära koostoimet ning parandada koordineerimist ja ühtlustamist.

10. EDASINE TEGEVUS JA KOKKUVÕTE

Makropiirkondlikel strateegiatel on tähtis roll rohe-, digi- ja sotsiaalsel üleminekul. Kõigi makropiirkondlike strateegiate raames suurendatakse panust sellesse üleminekusse ja see muudab need strateegiad poliitiliselt olulisemaks. Strateegiate asjakohasust suurendab veelgi tegevus, mis aitab toime tulla praeguste raskustega, nagu sõda Ukrainas, kliimakriis ja taastumine pandeemiast.

Tuleks siiski suurendada makropiirkondlike strateegiate raames tehtavaid jõupingutusi, et toetada uut tegevust valdkondades, kus makropiirkondlik koostöö loob lisaväärtust (sh uurida koostoimet mere vesikonna strateegiatega) ja kus makropiirkondlikud strateegiad võivad pakkuda lahendusi, mida on rangemas kontekstis keeruline saavutada (nt energeetika). Sõda Ukrainas on tõstnud poliitilises tegevuskavas esmatähtsaks kohale energiapuuduse Euroopa Liidus, eelkõige kavaga „REPowerEU“⁴⁷. Selle kava eesmärk on mitmekesistada gaasiimporti ning suurendada energiatõhusust ja taastuvate energiaallikate kasutamist, et saavutada 2030. aastaks sõltumatus Venemaa fossiilkütustest. Kava „REPowerEU“ käsitlevas

⁴⁵ (193) ELi makropiirkondlikud strateegiad – koostöolahendused üleminekuajal (Youtube).

⁴⁶ <https://www.adriatic-ionic.eu/2022/06/10/save-the-date-for-the-mediterranean-coast-and-macro-regional-strategies-week-2022/>.

⁴⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_22_3131.

komisjoni talitluste töödokumendis⁴⁸ on eraldi viidatud makropiirkondlikele strateegiatele kui koostööraamistikele, mille abil edendada investeerimist vesinikutaristusse piiriüleses, piirkondadevahelises ja riikidevahelises kontekstis. Need on valdkonnad, millele tuleb makropiirkondlikes strateegiates lähiaastail tähelepanu pöörata.

Kuna Ukrainast sai 2021. aastal ELi Doonau piirkonna strateegia eesistujariik, tulevad päevakorda uued tegevused ja süveneb koostöö Doonau piirkonnas. Laienemisprotsessis sobivad makropiirkondlikud strateegiad hästi selleks, et pakkuda abi liidu õiguse ülevõtmisel ning suurendada samal ajal haldussuutlikkust erinevates ELi poliitikavaldkondades, sealhulgas ühtekuuluvuspoliitikas ja jagatud eelarve täitmise põhimõtte rakendamisel. Lääne-Balkani piirkonnas sai Bosniast ja Hertsegoviinast 2022. aastal ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegia eesistujariik. ELi Doonau piirkonna strateegia raames tuleb toetada Ukraina ja Moldova ELi liikmeks saamise püüdlusi.

Kokkuvõtteks võib öelda, et makropiirkondlikud strateegiad on võimsad vahendid, millega toetada majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset arengut, tugevdada makropiirkondlikku identiteeti ja tõhustada makropiirkondlike püüdlusi ning suurendada usaldust ja kindlustunnet naaberriikide seas. Strateegiad on paindlikud, reageerimaks uutele ja tekkivatele probleemidele. Makropiirkondlike strateegiate rakendamisel kohandatakse ELi algatusi funktsionaalse piirkonna tegeliku olukorra ja eripära järgi ning need strateegiad võivad aidata tuua Euroopa Liidu kodanikele ja noortele lähemale. Jõupingutused, mida tehakse makropiirkondlike strateegiate prioriteetide lõimimiseks ELi 2021.–2027. aasta rahastamisprogrammidesse, on edukad ja näha on esimesi julgustavaid tulemusi. Selleks et tagada nende prioriteetide rakendamine, on siiski vaja pöörata neile pidevalt tähelepanu kuni 2027. aastani.

⁴⁸ SWD(2022) 230 final, 18.5.2022.